

MOBILIZÁCIA DOBROTY

Viliam Judák

ZAMYSLENIA NA ČAS ADVENTU A VIANOČ

EDÍCIA
K VÝŠINÁM

MOBILIZÁCIA DOBROTY
Viliam Judák

MOBILIZÁCIA DOBROTY

Viliam Judák

Zamyslenia na čas Adventu a Vianoc

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2015

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

* © Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2015

* ISBN 978-80-8161-194-0

NAMIESTO ÚVODU

Keď sa dni stávajú tichšími a tmavšími, často práve vtedy sa v živote človeka odohrávajú dôležité veci. Tak je to aj v Advente. Napriek nervóznej trme-vrme, ktorá v týchto dňoch panuje, je to aj čas vnútorného zastavenia sa a nádychnutia. Aký to dar! Dni od Prvej adventnej nedele do Troch kráľov sú niečím výnimočným. Rytmus života sa spomaľuje a tí, ktorí sa snažia byť pokojnejší, rozjímavejší, vnímajú, že niečo sa dotýka ich srdc. Pohľad sa upriamuje skôr dovnútra a na jednoduché veci v mnohorakosti bežného života. Ľudia a udalosti, ktoré sme si predtým sotva všímali, sú zrazu „nápadnejšie“. Možno preto, že v tme vnímame život intenzívnejšie ako v svetle.

Čas pred Vianocami i čas po nich nám dáva veľa hviezdnych hodín na nebi i v srdci. Tak to bolo aj vtedy, keď sa v Betleheme narodilo Dieťa: hviezda žiarila na nebi a premieňala srdcia všetkých – srdcia pastierov, mudrcov od východu, srdcia Márie a Jozefa a azda ešte aj srdcia vola a osla, ak vôbec pri jasliach boli.

Emeritný pápež Benedikt XVI. v jednej zo svojich adventných úvah hovorí, že Advent možno nazvať časom, keď sa mobilizuje už temer zabudnutá dobrotá, ochota myslieť na druhého a poskytnúť mu konkrétne znamenie dobroty. Napokon možno povedať, že Advent je čas, v ktorom ožíva stará tradícia napríklad v adventných piesňach, ktoré sa v tej-ktorej krajine uchovávajú. Z ich melódií a textov aj do našich čias preniká niečo z fantázie, radosti a sily viery našich predkov, niečo krásne jednoduché, čo nás

potešuje a povzbudzuje, aby sme sa predsa len usilovali o živú vieru. Veď iba ona nás dokáže utešiť aj uprostred veľmi ťažkých časov.

Práve touto formou adventnej skúsenosti sa približujeme ku kresťanskej tradícii v jej podstate. Tradícia charakterizuje Advent slovami Svätého písma, ktoré sú mílnikmi na ceste týchto dní. Hovorí: „Žime počestne ako vo dne; nie v hýrení a opilstve, nie v smilstve a necudnosti, nie v svároch a žiarlivosti, ale oblečte si Pána Ježiša Krista...“ (Rim 13, 13 – 14).

Čo tým Pavol myslel? V nočnom hodovaní so všetkým, čo k nemu patrí, vidí synonymum noci a spánku človeka, obraz pohanského sveta, ktorý sa ponára do materiálna, zotrúva v tme nepravdy, a napriek hektike a krikú okolo spí, lebo žije mimo vlastnej skutočnosti a mimo vlastného povolania.

8 Prebudiť sa zo spánku znamená povstať z konformizmu tohto sveta a s odvahou striasť zo seba sen, ktorý človeka oberá o najlepšie možnosti v jeho povolaní byť poctivý, čnostný a mať odvalu znova veriť. Posolstvom Adventu je bdelosť pre Boha a druhého človeka, bdelosť, ktorá nachádza svetlo a robí svet jasnejším.

Hviezda milosti, múdrosti a lásky svieta o to jasnejšie, o čo tmavšia je noc – nielen u proroka Izaiáša, ale aj u tých, ktorí sú na ceste ako „hľadači“ Boha: „Lud, čo kráča vo tmách, uzrie veľké svetlo, nad tými, čo bývajú v krajine tieňa smrti, zažiarí svetlo“ (Iz 9, 1).

Toto je hlboké poznanie pravdy, ktorú človek sotva nájde na javiskách divadiel sveta, a ak predsa, tak skôr za kulisami. Život sa narodil tam, v tme, nie vo svetlách reflektorov.

Keď chceme vedieť, ako Boh prichádza, musíme pozeráť tam, kde prišiel, do betlehemskej maštale... (porov. *Lk 2, 7*). Narodil sa bezmocný, odkázaný na druhých, ale milujúci. Chcel nielen ľahšie pochopiť človeka a jeho život, ale dokázať, ako veľmi mu záleží na ňom, na jeho záchra-
ne a na tom, aby nebol zatratený (porov. *Lk 19, 10*). Prišiel k nám. Kvôli nám. Preto ho treba nielen obdivovať, ale predovšetkým nasledovať.

V tomto adventnom čase mnohí tušíme, že sme plní túžby znova sa vydať na cestu, v biblickom duchu neza-
búdať na skutky lásky voči iným a nezanedbávať ani „svoj“ advent. Ved' Vianoce majú nastať aj v živote každého z nás. Nemôžeme ich opravdivo prežiť v chaotických aktivitách, ktoré sú také typické pre tieto dni: pri nákupoch bez mie-
ry, pri nekonečnom upratovaní, pri plytvaní silami na ne-
správnom mieste... A nepokúšajme sa ani o reprízu Via-
noc z minulých rokov: možno im nechýbalo nič, iba Boh v nich nebol prítomný...

AKO PREŽIŤ ADVENTNÝ ČAS?

* Každý rok nastáva čas, keď v supermarketoch, obchodných domoch i vianočných trhoch, doslova na každom kroku nás obklopí clona zvukov adventných a vianočných piesní. Býva to už o niekoľko týždňov predtým, ako v skutočnosti začína Advent. Z nekonečných pásiem sa na nás sype sneh, zvonia zvončeky, prichádza Mikuláš. Mátež zvukov má za úlohu zastrieť reálny pohľad a ľahšie vyťahovať peniaze z vrecka. Pasívni poslucháči, aktívni kupci – a trh funguje. Ak sa dokážeme zastaviť, musíme si priznať: tam, kde bol človek týmto spôsobom funkcionalizovaný, tam sa stráca ľudskosť. Čo nám zostalo z čara Vianoc, od ktorých nás delí necelý mesiac?

10 Narodenie Pána chceme prežívať ako sviatok radosti. Akej radosti? Tej pozlátkovej, reklamnej, prchavej a povrchnej, akú nám ponúka mediálna kultúra zábavy? Alebo hlbokoj radosti z rodinného a priateľského spoločenstva? Pre mnohých je to iba pekná tradícia, pozostatok minulosti, legenda či mýtus.

Pre niektorých ľudí sú Vianoce príležitosťou zastaviť sa, zamyslieť a porovnávať minulé s prítomným, slová so skutkami. Pre mnohých je to tak. Ale kto sa dokáže na ne pozrieť objektívne, musí priznať, že pre mnohých sú to aj dni bolesti a tichého smútku. „Vianočné hodnoty“ u mnohých ľudí vyvolajú iba trpký úsmev. Je možné hovoriť naozaj vážne o „láske“, „nevinnosti“, „údive“, „nežnosti“, „úteche“ a „pokoji“?

Celý svet i naša spoločnosť ako jeho súčasť sa nachádzajú v neľahkej situácii. Mnohé istoty, o ktoré sme sa opierali a ktorým sme dôverovali, sa rúcajú.

Pamätáte si ešte, ako sme pred rokmi čelili diktatúre materialistickej ideológie, ktorú označovali ako „vedecký svetonázor“? Akákoľvek myšlienka, ktorá sa z nej vymykala, bola prežitkom alebo ideologickou diverziou. Ľudská duša oficiálne neexistovala. Aj Boha zrušili.

Tento ideologický materializmus je dnes už prekonaný. Násilný prúd štátnej ideológie nahradil nenásilný prúd životného štýlu, zameraný iným smerom: mať všetko, čo môžeme získať a vlastniť. Preto siahame po každej ponuke, ktorú nám ponúka pestrofarebná reklama.

Moc posvätného úžasu nahradila sila egocentrizmu. Neustále v sebe niečo hľadáme, no nachádzame iba priepasť a prázdnotu, ktorú potrebujeme niečím naplniť. Preto sa upíname raz k hodnote mať, inokedy k hodnote byť. Mať viac a viac; byť viac a viac, uctievanejší, dôležitejší ako ty, ako on.

Ideologický materializmus bol vynútený. Pragmatický materializmus je dobrovoľný, rešpektuje občiansku slobodu. Nášmu správaniu nič nevnucuje, nevedie s nami názorové spory. Kedysi sme sa pýtali, aký je zmysel nášho života; dnes sa pýtame, aká je naša životná úroveň. Zdá sa, že etika založená na obetavosti už vymrela. Človek už nie je ochotný vzdať sa svojich záujmov kvôli nadosobnému ideálu či spoločnému dobru.

Právom sa pýtame, čo sa dá robiť v tejto vážnej situácii, ktorá nás oberá o pravé hodnoty. Ak sa my kresťania iba prizeráme, nie sme skutoční kresťania. Aby sme sa vyrovnali s nárokmi postmodernity, nestačí podriaďiť sa jej štandardom a tváriť sa, že nám neprekážajú. Falošná podoba pokrokového kresťanstva by bola smiešna, keby nebola aj smutná a nebezpečná. Je potrebné, aby sme sa

vedeli postaviť zodpovedne a kresťansky čestne ku každodennému ľudskému životu i k ponukám tohto sveta (porov. *Gaudium et spes*, 69).

Položme si otázku sa, ako je to s našou prípravou na stretnutie s Bohom na konci nášho života. Táto otázka úzko súvisí s liturgickým Adventom. Celý náš život je adventom, plným očakávania i konania. Liturgický Advent nás vyzýva na novú kvalitu života.

Záleží aj na tom, či a ako prijmeme najhlbšiu pravdu Vianoc. Veď my kresťania vieme, že v obraze jasli a príchodu Dieťaťa sa ukrýva aj kríž a utrpenie. Mnohé hodnoty pochádzajúce z kresťanstva celé stáročia zušľachťovali ľudí a chránili jednotlivcov i národy pred zánikom a v čase prenasledovania boli zdrojom jedinečnej morálnej sily odolávať zlu a vydržať. Moderná doba, v ktorej žijeme, je zložitá a rozporná: vytvára nové hodnoty, otvára nové možnosti...

12

Človek na svojej životnej ceste musí čeliť mnohým omylom, sklamaniam, hlúpostiam i žiaľu, len aby mohol začať odznova. Svoje chyby a nedostatky, sklamanie a viny však smieme prinášať na oltár Božej trpezlivosti, pretože Boh je väčší ako naše hriechmi zaťažené srdce. Využime to predovšetkým v tomto milostivom čase.

ADVENT – ZMYSLUPLNÝ ČAS

* Anglický básnik Wystan Hugh Auden (1907 – 1973) napísal dlhú báseň s názvom *For the time Being: a Christmas Oratorio* (Na tento čas: Vianočné oratórium). Pri opise očakávania Spasiteľa Auden do časti venovanej Adventu

vložil prekvapujúci, mimoriadne sugestívny obraz. Očakávanie často vychádza z pocitu prázdnoty: bod, v ktorom si krízová situácia začína raziť cestu v našej myslí, sa môže objaviť kedykoľvek a kdekoľvek, napríklad aj „keď osamotení sedíme v čakárni malej vidieckej stanice, s očami upretými na okienko toalety“. Takéto prostredie môže vyvolávať pocit bezútešnosti, ak nie priam opravdivého strachu. Bezvýchodisková samota, beznádejné čakanie na vlak, ktorý neprichádza, alebo prejde bez zastavenia, a my, zdánlivo ochromení, sediaci v miestnosti, ktorá pripomína skôr väzenie ako domáce prostredie, s okienkom, ktoré nedáva ani nádej na možný, aspoň pomyselný únik.

V takejto bezútešnej situácii sa nachádzalo ľudstvo pred príchodom Ježiša Krista.

Slovo *adventus* v predkresťanskom Ríme pripomínalo výročný vstup božstva do chrámu, ktorý mu bol zasvätený.

Slávenie liturgického *Adventus Domini* je časom Pánovho príchodu do chrámu srdca, začiatkom liturgického roka, ktorý sústreďuje obdobie očakávania do štyroch týždňov.

Tradícia ho premietla do cirkevných obradov a do populárneho symbolu venca so štyrmi sviecami. Štyri sviece, štyri týždne, štyri tisícročia ako čas, ktorý uplynul od pádu prvého človeka Adama do príchodu druhého Adama, Krista, ktorý mu ukázal cestu späť.

Štvorka je číslom úplnosti, archetypom celistvosti v pozemskom živote: poznáme štyri svetové strany, ktoré definujú náš priestor, štyri strany má štvorec ako symbol zeme, a štyri sú aj ročné obdobia, ktoré udávajú rytmus nášho času. Štyri sú ľudské rasy, štyri zemské živly, štyri sú bázy DNA, štyri sily, ktoré riadia udalosti fyzického sveta. Aj evanjeliá sú štyri.

Sviece na adventnom venci sa zapalujú jedna za druhou a „plnosť času“ (*Gal 4, 4*), symbolizovaná dokonale uzavretým kruhom venca, sa završuje.

Z tohto požehnaného času však nesmieme robiť iba akúsi zbožnú idylu. Adventný čas je zvláštnym časom zodpovednosti a konkrétnej pomoci (porov. *Mt 3, 3* a *Mt 25, 40*). Časom, v ktorom je potrebné naplniť srdcia zodpovednosťou za seba i za iných, vzájomnou solidaritou, dobrotou a láskou (porov. *Gaudium et spes, 46*). Musíme si uvedomiť, že nejde len o liturgické slávenie Vianoc, ale predovšetkým o zodpovednú prípravu na stretnutie s Ježišom – Sudcom.

14

Kresťania prvých čias žili v presvedčení a očakávaní, že Pánov príchod nastane hneď po jeho odchode z tohto sveta. Keď sa tak nestalo, mnohí boli znechutení a vyčítali to apoštolom. Apoštol Peter nabáda k trpezlivosti: „Toto jedno nech vám je, milovaní, zjavné: že u Pána je jeden deň ako tisíc rokov a tisíc rokov ako jeden deň“ (*2 Pt 3, 8*). S podobným problémom sa stretáva i svätý Pavol v Solúne, kde sa mnohí v nesprávnom chápaní príchodu Ježiša Krista oddávali záhaľke a sladkému „ničnerobeniu“.

Pri uvažovaní nad zmyslom Adventu pripravme svoje srdce na tieto očakávania a pri zapalovaní sviec sa pokúsme znovu objaviť zmysel radostného tajomstva, ktoré prináša adventný čas. Symbolizuje dlhé očakávanie žiarivého príchodu Pána a pomalý, namáhavý rast vedomia, ktorým je poznačený vnútorný vývin každého človeka.

Poznáme štyri etapy sebarealizácie, ktoré predstavujú náš psychický vývin: je to integrácia osobnosti na fyzickej úrovni, na citovej úrovni, na mentálnej úrovni a napokon integrácia na duchovnej úrovni, ktorá privádza k zrodu